Nya ränte- och avgiftsregler enligt uppbördslagen

Av kanslirådet Gunnar Björne

Allmänt

I skattesystemet finns regler om att ränta skall utgå när skatt betalas efter en viss tidpunkt eller när skatt betalas tillbaka till skattskyldig. De hittills gällande räntereglerna har inte varit utformade efter något enhetligt system. I fråga om åtskilliga skatter har bestämmelser om ränta saknats.

Utredningen om företagens uppgiftsplikt har haft i uppdrag bl. a. att se över räntebestämmelserna på skatteområdet. Utredningen har gått igenom hela skatte- och avgiftsområdet i fråga om räntor och redovisar i sitt betänkande (SOU 1973:33) Ränta och restavgift på skatt m. m., förslag om räntebestämmelser som i största utsträckning är likartade för hela området. Beträffande ränta enligt uppbördslagen, UL, bygger förslaget på principen att ränta skall utgå efter den 1 januari taxeringsåret, i första hand som kvarskatteränta resp. ö-skatteränta. Vid höjning av skatten på grund av taxeringsbeslut m. m. skall erläggas respiträntа och vid återbetalning av skatt liksom f. n. utges restitutionsränta till den skattskyldige. När kvarskatt föreligger med större belopp skall en särskild kvarskatteavgift om 3 % påföras enligt regler som f. n. gäller för påföring av kvarskatteränta. Anståndsräntan föreslås anpassad till principerna för systemet i övrigt. Räntesatsen för de olika räntorna skall enligt förslaget fastställas varje år i december av riksskatteverket och motsvara den då gällande högsta inlåningsräntan i vissa kreditinrättningar.

Utredningsförslaget i dessa delar har efter remissbehandling lagts till grund för proposition 1974: 159 som antagits av 1974 års höstriksdag (SFS 1974: 853 m. fl.). Vissa delar av utredningsförslaget har inte tagits upp i propositionen. Det gäller bl.a. bestämmelserna om restavgift som inte kan börja tillämpas förrän ADB har genomförts inom exekutionsväsendet. Detta torde dröja ytterligare ett par år. Frågan om räntor i samband med mervärdeskatten avses att övervägas inom mervärdskatteutredningen och punktskatteutredningen.

I det följande lämnas vissa statistiska uppgifter om preliminär skatt, slutlig skatt m. m. och därefter en kort översikt av de nya bestämmelserna om ränta och avgift enligt UL. Räntor vid arvs- och gåvobeskattningen behandlas på annat ställe i detta nummer av tidskriften.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:33

Statistiska uppgifter

Antal skattskyldiga av olika kategorier (1973 års statstax.; 1.000-tal)

	A-skatt	B-skatt
Fysiska personer	4.400	500
Aktiebolag, föreningar, stiftelser	—	130
Summa	4.400	630

Preliminär skatt, slutlig skatt m m för A-skattebetalare (milj. kr)

Taxeringsår	Slutlig skatt kronor	Preliminär skatt kronor	Fyllnads-betalning kronor	Kvarskatt kronor	Ö-skatt kronor
1969	24.676	24.495	571	1.536	1.931
1970	27.843	27.613	752	1.660	2.189
1971	32.823	32.380	806	2.043	2.415
1972	33.532	35.007	848	1.283	3.642
1973	38.941	40.467	838	1.396	3.797
1974	40.826	42.126	1.027	1.446	3.779

Preliminär skatt, slutlig skatt m m för B-skattebetalare (milj. kr)

Taxeringsår	Slutlig skatt kronor	Preliminär skatt kronor	Fyllnads-betalning kronor	Kvarskatt kronor	Ö-skatt kronor
1969	6.541	4.997	1.100	1.067	618
1970	7.130	5.351	1.270	1.130	613
1971	7.442	5.681	1.228	1.254	712
1972	6.753	5.689	1.075	939	915
1973	7.796	6.121	1.571	985	843
1974	8.816	6.176	2.150	1.191	696

Kvarskatteränta – kvarskatteavgift

Den hittills gällande kvarskatteräntan ersätts enligt de nya bestämmelserna i 27 § 3 mom. UL av en kvarskatteavgift som inte är avdragsgill. Avgiften utgör 6 % av kvarskatten om denna är 5.000 kr. och annars 8 %. Det innebär att om kvarskatten uppgår till högst 5.099 kr. avjämnas beloppet till 5.000 kr. och den lägre procentsatsen tillämpas. Är kvarskatten högre utgår 8 % avgift på hela beloppet.

En frigräns finns liksom f. n. men den har utformats annorlunda. Avgift som understiger 50 kr. påförs nämligen inte. Det innebär att kvarskatt på högst 899 kr. inte föranleder avgift.

Den nuvarande regeln att vissa skatter, bl. a. utskiftningsskatt och ersättningsskatt, inte beaktas vid beräkning av kvarskatteränta, slopas i det nya systemet. I underlaget för kvarskatteavgiften räknas dock inte in skattetillägg

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:33

eller förseningsavgift eftersom dessa beslutas efter den tidpunkt då fyllnadsinbetalning skall göras.

Möjlighet finns att få nedsättning av kvarskatteavgift. Om avgiften beror av förhållande som den skattskyldige inte kunnat råda över kan länsstyrelsen efter ansökan besluta att avgiften skall utgå med bara 3 %. Full befrielse kan alltså, i motsats till vad som f. n. gäller, inte erhållas.

Den nya kvarskatteavgiften tillämpas första gången i fråga om kvarstående skatt på grund av 1975 års taxering.

I proposition lämnar finansministern en bakgrund till de nya bestämmelserna. Han erinrar bl. a. om vissa effekter av vårt system för uppbörd av preliminär skatt. Det råder, säger han, stora skillnader mellan löntagare, som normalt erlägger skatt genom avdrag från lön (A-skatt), och övriga skattskyldiga som i viss utsträckning själva förfogar över preliminärskattens storlek genom att de betalar B-skatt. Den förmån dessa senare har skulle sannolikt utnyttjas ännu mer om inte den hittillsvarande kvarskatteräntan i viss utsträckning neutraliserade den förmån de sålunda har. Av tillgänglig statistik framgår att B-skattebetalare i mycket större utsträckning än A-skattebetalare påförs kvarskatt och att de förra också svarar för de stora beloppen kvarskatt. Det finns därför enligt finansministern starka skäl för åtgärder som syftar till att åstadkomma t. ex. frivilliga fyllnadsbetalningar.

Utredningsförslaget, som innefattar både ränta och avgift vid kvarskatt, är enligt finansministern onödigt komplicerat. Han anser att den önskade effekten kan vinnas med enbart en avgift som inte är avdragsgill. Ett sådant system tillämpas i Danmark där kvarskatt föranleder 8 % avgift som inte får dras av.

När det gäller storleken av avgiften framhåller finansministern att en B-skattebetalare som får kvarskatt har en skattekredit under en tid av ca 20 månader. B-skattebetalare har relativt sett de flesta större kvarskatteposterna. Det är givetvis angeläget att avgiften avvägs så att särskilt sådana kvarskatter reduceras. En lämplig nivå är enligt finansministern 8 % om kvarskatten överstiger 5.000 kr. och annars 6 %.

Det är givetvis opraktiskt att avgift påförs för det stora flertalet smärre kvarskatter. En spärregel bör därför finnas. I stället för en beloppsgräns för kvarskatten förordar finansministern den regeln att avgift skall betalas om den uppgå till minst 50 kr. Med ett sådant system undgår man debitering av obetydliga avgiftsbelopp samtidigt som en godtagbar frigräns (899 kr.) kommer att gälla.

Villkoren för att få lindring i kvarskattepåföljden skärps något. Nedsättning bör ske bara då rimliga skäl att göra fyllnadsbetalning saknats eller svårigheter att beräkna dess storlek förelegat. Finansministern uttalar i propositionen att om kvarskatteavgift påförts efter höjning av taxeringen, som har avsett rättelse av en felräkning i deklarationen eller ett uppenbart ogrundat yrkande, vars orimlighet den skattskyldige måste ha insett, bör normalt inte medges nedsättning av avgiften.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:33

Full befrielse medges som nämnts inte enligt de nya bestämmelserna. För att få en likformig tillämpning och med hänsyn till att kvarskatteavgiften inkluderar räntesynpunkter förordar finansministern att befrielse medges bara från viss del av avgiften. Nedsättning bör generellt medföra att avgiften utgår med 3 %.

Ö-skatteränta

Ränta på överskjutande skatt har i fortsättningen benämningen ö-skatteränta. Reglerna härom i 69 § 1 mom. UL överensstämmer i ganska stor utsträckning med motsvarande äldre bestämmelser. Ö-skatteränta, som givetvis är skattepliktig, utgår i princip så snart överskjutande skatt föreligger. I underläget för ränta räknas inte in skattetillägg och förseningsavgift.

Räntesatsen för ö-skatteräntan bestäms av riksskatteverket i december året före taxeringsåret. Räntan skall bestämmas med utgångspunkt i högsta allmänt förekommande årsränta i bankinstitutet, dvs. räntan på räkning med 12 månaders uppsägning. Räntesatsen avrundas uppåt till hel resp. halv procentenhet. Vid debitering på grund av 1975 års taxering är räntan 7,5 % för preliminär skatt som betalas senast den 18 januari 1975 och hälften därav eller avrundat 4 % för preliminär skatt som betalas 19 januari–30 april.

Även beträffande ö-skatteräntan gäller spärregeln att belopp understigande 50 kr. inte betalas ut. Det innebär i fråga om 1975 års taxering att ö-skatt på upp till 699 kr. kan bli räntelös.

Restitutionsränta

De nya bestämmelserna i 69 § 2 mom. UL innebär att restitutionsränta i princip skall beräknas på all ränta och avgift som den skattskyldige betalat in men skall återfå. Restitutionsränta beräknas alltså inte bara på skatt som återbetalas utan också på kvarskatteavgift, respiträntа och anståndsränta som betalas tillbaka. Skatt som återbetalas efter tillämpning av bl. a. reglerna om ackumulerad inkomst och dödsbobefrielse berättigar också till restitutionsränta. Sådan ränta utgår också liksom hittills vid återbetalning av skatt och ö-skatteränta som innehållits.

Restitutionsräntan utgår från utgången av den månad då beloppet i fråga betalas till och med den månad då beloppet återbetalas. Beträffande preliminär skatt som betalats senast under taxeringsåret räknas dock räntan från utgången av taxeringsåret. Räntan beräknas efter den högre av de räntesatser som gäller för ö-skatteräntan. Restitutionsränta utbetalas inte om beloppet skulle understiga 50 kr.

De nya bestämmelserna om restitutionsränta tillämpas först fr. o. m. den 1 januari 1976.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:33

Respiträntа

På tillkommande skatt har hittills inte utgått ränta. Enligt de nya bstämmelserna i 32 § UL utgår respiträntа på tillkommande skatt, dvs. skatt som skall betalas t. ex. på grund av taxeringshöjning eller efter rättelse av debitering. Räntan beräknas efter samma grund som restitutionsräntan och börjar i princip löpa den 1 april året efter taxeringsåret. Räntetiden dessförinnan anses konsumerad genom påföring av kvarskatteavgift. Maximal räntetid är två år. Även beträffande respiträntan gäller beloppsgränsen 50 kr. Respiträntа beräknas först för tid fr. o. m. den 1 april 1976.

Anståndsränta

Sedan år 1967 har gällt att skattskyldig, som erhållit anstånd med skattebetalning i anledning av besvär, fått betala ränta om han efter prövning av besvären blivit skyldig att betala skatten i fråga. Räntesatsen har varit 5 %.

Enligt de nya bestämmelserna i 49 § 4 mom. UL utgår i dessa fall anståndsränta i analogi med reglerna för respiträntа. Dessa bestämmelser om anståndsränta gäller likaledes först fr. o. m. den 1 januari 1976.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:33